

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austriją 3 auks.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 5 auks.
i Rusiją (kuvertuose) 5. rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 fenigų.

IŠEINA DU SYKIU PER MĖNESĮ SU MĖNESINIU PRIEDU.

Parapijos reikaluose.

1. Apie kasas.

Parapijų reikalai yra da blogiau vedami, ne kaip reikalai valščių. Valščių kasose da susirinka kaip kada šiek tiek pinigų ir apie juos žino didumas valščionių. Parapijose teipogi yra kasos ir vedamos yra rokundos knygoose, bet tos kasos ir rokundos yra pavestos prabaščiui, parapija i tą dalyką suvis nesikiša ir nē nežino, ar yra kiek pinigų kasoje, ar nėra. Kad ir valdžia privalo prižiūrēt kasas ir rokundas parapijų, bet ji to ne daro prigulinčiai ir žiuri ant parapijos reikalų primerkus akis. Atėjus reikalui taisyt bažnyčią, ar kapines ar koki parapijos butą, tankiausiai pasirodo, kad parapijos kasose nēr pinigų ir dėlto atsieina parapijai dēt pinigų kiekviename reikale. Mokeščiai ant parapijos reikalų yra kartais labai dideli. Jie apsunkina kitus ukininkus teip, kad tie ne stengia išsimokēt ir noroms nenoroms turi bristi gilyn i skolas. Kad ir ne galima butų apseiti be dėjimo pinigų ant parapijos reikalų, tai visgi galima yra numazinti tuos mokeščius. Yra daug visokių šaltnių, iš kurių galētų naudotis parapiją norėdama palengvinti sau naštą parapijinių mokeščių. Didžiausia parapijos turtų yra bažnyčia. Kad ir bažnyčia yra pastatyti už parapijos pinigų, kad ir parapija ją taiso ir prižiūri, bet nežiurint ant to ne visados parapijonys gali naudotis iš bažnyčios dykai. Didžiausi mokeščiai yra paskirti už įleidimą velionio (nebašninko) i bažnyčia ir už jo apgiedojimą. Tokiuose atsitikimuose giminės velionio užmoka 20—30—50—100 rublių, o kartais da daugiau. Už įleidimą i bažnyčią ir vienas mišias reikia mokėti 5—6 rub. Ne vienam, žinoma, ateina i galvą klausymas, už ką parsieina mokēt tiek daug pinigų, ar už apgiedojimą, ar už įleidimą i bažnyčią. Dyrstelkime i įstatymus. 1818 ir 1824 metų komisija dvasiškių ir apšvietimo

dalykų paskyrē tam tikrą taksą už atlikimą dvasiškių žmonių reikalų ir liepē palicijai ir vaitams iškabydinti tą taksą matomose vietose bažnyčioje, parapijos ir valščiaus raštinyčiose. Ta taksa štai kokia:*)

Už išleidimą iš bažnyčios (exportacija) 15 kap.	
Už pastatymą didžiojo katafalko	30 "
Už kiekvieną žvakę	7½ "
Už kiekvieną lamputę	5 "
Už ekzekvijas	45 "
Už apgiedojimą	45 "
Bažnyčios tarnams apie	50 "
Už varpus	51 "
Už skaitytines mišias	30 "

Iš tos taksos matyt, kad dalis pinigų mokasi už vartojimą bažnyčios daigtų (katafalko, lempučių, žvakių, varpų). Tie pinigai žinoma, turi eiti i parapijos kasą. Jeigu uždega tik 8 žvakes tuomet i kasą turi įeiti 60 kap. Jeigu dega 6 lemputės, tuomet reikia užmokēt 30 kap. Priskaičius da kotafalką mes matome, kad už kiekvieną įleidimą velionio i bažnyčią, įeina mažiausiai 1 rub. 20 kap. Kunigui už apgiedojimą, ekzekvijas, išleidimą iš bažnyčios ir už 1 skaitytinias mišias prigul 1 rub. 35 kap. Tokiu budu už paprastą palaidojimą išpuola užmokėti 2 rub. 55 kap. Tuom tarpu velionis ne buvo įleidžiamas i bažnyčia be 5—6 rublių, Jeigu buna užpirkti daug mišių, arba jeigu dega daug žvakių ir lempučių, tai, žinoma, ir brangiau reikia mokėti. Bet už ką reikia mokēt kelias dešimtis rublių, to negali paprasti. Tie pinigai, ką yra pervirš paimti, tenka vienam prabaščiu: iš jų ne tur naudos nē parapija nē vakarijušai. Jeigu nors pusē tų pinigų butų atidėta ant bažnyčios reikalų tuomet parapijos kasos veik niekad ne apturētų.

Kitas didelis žaltinis parapijos turtu tai yra velionių užrašai. Mirdami turtingesniejie ukininkai užrašo paprastai „ant bažnyčios.“ Kadan-gi

*) Zr. „Gminai voit“ Majeviskio p. 139.

bažnyčia prigul parapijai, tai ir galima pamislyt, kad užrašyti „ant bažnyčios“ piningai turi eit ant naudos visos parapijos. Bet pasirodo, kad užrašymas „ant bažnyčios“ nė atneš nė kokios naudos parapijai. Piningai tankiausiai yra užrašomi kaip skola ir tokiu budu pagal tiesą pereina pilnai į prabaščiaus rankas.

Trečias šaltinis parapijos turtų yra parapijos butai ir daržai. Budami parandavoti jie duoda ant metų pusetiną pelną ir tokiu budu yra paramu bažnyčiai. Bet tankiausiai iš to naudojasi prabaščiai. Kiti turtai, kaip parodo gyvenimas, buna daji prisisavinami prabaščių.*) Butų galima paminėti čion ir daugiau tokių šaltinių. Bet užteks ir to. Jeigu parapija nežiurės savo gero ir nesirupis apie savo reikalus, tuomet ir geriausi šaltiniai parapijos turto ne atneš parapijai nė kokios naudos. *Sl.*

Bulgarų tautiškas atgijimas.

Nuo 1444 metų, tai yra jau suviršum puspenkto šimtmečio bulgarų karalystė pateko turkams. Nuo to laiko prasidėjo dvasiškas ir medegiškas nupuolimas bulgarų, kuriems parsiejo nešti dvigubą jungą: iš vienos pusės nežmoniškai spaudė juos turkai kaippo svietiški valdonai, iš kitaigi pusės greikai kaippo dvasiški bulgarų piemens. Turkų jungas buvo baisus, nės jie apsiejo su bulgareis kaip su savo vergais, bet nelengvesnis buvo jungas grekų dvasiškystės. Mat turkai pavedė Bulgariją dvasiškai priežiurai gyvenančiam Konstantinopoliuje greikiškam Patriarkui, kuris draugia su dvasiška valdžia apturėjo nuo turkų iš dalies da ir svietišką valdžią ant visų krikščionių priklausančių turkams. Tokiu tad budu bulgarai pateko į nagus grekų dvasiškijos, kuri bulgarams nedavė jokių vietų Bulgarijoje, o visur grekus pasodino. Grekams nerupėjo dvasiški bulgarų reikalai, rupėjo jiems tik jų pačių nauda. Nesuprasdams nė kalbos, nė papročių bulgarų, greikai niekino juos ir plešė kaip imanydami; negana to, bijodamiesi, kad bulgarai apsišvietę neimtu jiems priešintis, greikai tyčia stengesi laikyti bulgarus tamsume, persekiojo bulgariškas mokyklas, o vaikus vertė mokintis greikiškai, naikino bulgariškas knygas ir laikraščius; idant užmušti bulgaruosi supratimą apie jų bulgarišką tautą, greikai išnaikino bulgariškas maldas, įvedė cerkvėse greikiškas mišias vietoje buvusių bulgariškų, žodžių darė viską, idant pabaigtinai, bulgarus sunaikinti. Ir tiesa pasisekėjams dvesti bulgarus iki gabetinam nupuolimui. Štai kaip aprašo vienas bulgarų istorikas apie padėjimą savo tautos pradžioje aštuoniolikto šimtmečio:

*) Teip atsitiko su Naumieščio brostviene. Sintautu prabaščius buvo prisisavinęs kapinių medžius.

„Musų tauta,“ sako jisai, „buvo numirusi nuo pradžios aštuoniolikto amžiaus. Bulgarų kaipo tautos nebuvo; buvo tik pulkas žmonių, nuvargintų ir apipleštų kalbančių bulgariškai. Patsai žodis „tauta“ (bulgariškai „jazik“) buvo užmirštas, o vietoje jo vartojo greikišką žodį „chora“, kuris reiškia prastus kaimiečius. Jaigu kam ir pasisekdavo arba nulobti arba igyti apšvietimą, tas neskaitė savę bulgaru, bet turku arba greku, nės geram žmogui gėda buvo vadintis bulgaru, bulgaru priderėjo vadintis tik tamsiems kaimiečiams.“

Toks tai verksmingas buvo padėjimas bulgarų, o vienok jie nepražuvo. Tautiškas bulgarų atgijimas prasidėjo nuo 1762 metų, kuriuose viens zokoninkas vardu Paisii išleido savo veikalą po vardu „Istorija bulgariška apie tautas ir apie visus darbus bulgarų.“ Tame veikale jis šitokiais žodžiais atsiliepia į bulgarus ragindamas juos mylėti savo tautą ir prigimtą kalbą: „O nišmaneli, o mulki!“ mislini, kad apturesi gėdą, jeigu pavadinti savę bulgaru, o pertai išsižadi savo tautos. Argi neturėjo kitą sykį bulgarai savo karalių ir karalystės! Gal pasakysi, kad greikai yra apšviestesni ir garbingesni, pertai geriaus prisidėti prie grekų? Atmink, nišmaneli, kad yra daug tautų ir apšviestesnių ir garsingesnių už grekus, bet ar išsižada nors vienas grekas savo tautas ir papročių, kaip darai tu nišmaneli! Tu bulgare! pažink savo tautą ir mokinkis savo kalbos.“

Šitie karšti žodžiai, pilni patriotiškos meilės tėvynės nepasiliko be pasekmės. Perskaitęs jo knygą ne vienas pajuto savo širdyje meilę tėvynės ir pradėjo dirbti dėl jos labo, pradėjo rupintis apie atgaivinimą Bulgarijos. Tas Rupertis apsiereiske pirmučiausiai išdavime bulgariškų knygų. Pirmos bulgariškos knygos buvo dvasiškas įtalpos. Buvo tai visoki dvasiški pamokinimai ir istorija šventa (išėjo 1828 m.). Išpradžių išleidimasėjo labai palengva iki 1840 metų buvo išleista viso tik 30 knygų. Bet su laiku atsirado daugiaus apšviestų bulgarų, kurie išleido daug knygų ir laikraščių dėl naudos savo vientaučių. Pirmas bulgariškas laikraštis išėjo 1844 metuose ir laikėsi tik du metu. Po to skaitlius laikraščių vis didinosi. Teip iki 1876 metų buvo išleista 800 knygų ir 51 laikraštis, kurie platino apšvietimą ir tautišką susipratimą tarpu bulgarų. Neužmiršo teipogi ir apie mokyklas; pirmą bulgarišką mokyklą buvo uždėta 1835 metuose mieste Labrove, o per 10 metų tokių mokyklų buvo uždėta jau į 50.

Tokiu tai budu platinosi apšvietimas Bulgarijoje, o su juom draugiaėjo ir tautiškas bulgarų atgijimas. 1856 metuose bulgarai prašė Sultono paskirti bulgarams atskyrą patriarką ir tokiu budu atskirti juos nuo grekų.

Greikai pasipriešino tam prašymui ir viskas liko senoviškai. Bet bulgarai nenusiminė nenuoilsiai dirbo dėl platinimo apšvietimo ir atgaivinimo savo tautos. Tuom tarpu pakilo karė tarpu turkų ir maskolių, pasibaigusi nelaimingai dėl turkų; Bulgarija tapo atskirta nuo turkų, kaipo atskira viešpatystė turinti konstituciją. Šiandien bulgarai per pasiuntinius išrinktus gyventojų patį rupinasi apė savo reikalus, guodoja mokslą ir apšvietimą, nės jis išgelbėjo juos ir jų tėvynę nuo baisaus jungo svetimtaučių. B.

Ką daryti nusideginus.

Nusidegint galima netik liepsna arba verdančiu vandeniu ar garu; galima nusideginti įkaitinta geležia arba kitokiu koku metalu; galima nusideginti ir šaltais deginančiais skystimais kaip štai: karbolium, vitrijolium, arotino rūkščia ir kitais panašiais dalykais.

Nusideginimas, neveizint nuo ko jis paeina, buna trejopas: lengviausias nusideginimas yra tokis, kada tik paviršium uoda paraudonuoja, sutinsta ir ima sopėti; sunkesnis, kada ant nudegintos vietos pakyla puslės; o sunkiausias, kada nudeginta vieta pavirsta išsyk į šašą kitaip sakant, kada nudeginta vieta pavirsta į anglį.

Nusideginimas, kada tik uoda paraudonuoja nėra paojingas, jeigu jis nedidelis. Jeigu tokiu budu nudeginsi ranką, tai apart skaudėjimo nebus jokių blogų pasekmių, nės raudonumas patsai per savę pereina į kelias paras. Kaipo pagelbą, o teipo-gi sumažinimui skaudėjimo galima vartoti Guliardo vandenį. Ir tą vandenį reikia vylgyti palas ir dėti ant nudegintos vietos. Visai kitaip reikia apsieiti su lignoniu, nusideginusiu tokiu budu didesnę dalį kuno. Tokį be atsakančios pagelbos laukia neabėjotinas myris.

Toks nusideginimas, kada ant nudegintas vietas iškyla puslės, reikalauja greitos atsakančios pagelbos. Pusišose iššokusiose po nusideginimui išpradžią yra gelsvas skystimas, kuris toliaus be atsakančios pagelbos pavirsta į pulius; tada gydymas yra jau daug sunkesnis, o nekartą lygeniui parsieina ir numirti, ypačiai jaigu nusideginimas yra didelis. Tokiu budu svarbiausia pagelba šitokiuose atsitikimuose yra nedaleisti pasidaryti puliams, ką gali padaryti tiktai gydytojas. Musų bobas ir čion, savo vaistais nekartą padaro lignoniu nišpasakytą bledį. Megsta jos ant iššokusių puslių dėti galvijų mešlą arba kitokias bjaurybes, kurioms užtersia opą (roną) ir paskubina atsiradimą pulių. Šitokiuose atsitikimuose, jeigu nusideginimas didelis, nės maziems nudegimams atsitikus galima ant to nepaisyti, reikia nebandyti jokio naminio vaisto, tik juogreičiau siekti gydytojaus pagelbos. Tik

prieš pribuvimą gydytojaus gerai yra sumažinimui sopėjimo laikyti nudegintą sanarį gryname šaltame vandenyje.

Po dideliu nudeginimu ant tos vietos paprastai lieka randas, kuris, jeigu buna ant sanario, nekartą sutraukia sanarį, arba jeigu ant veido, pagadina veida,

Gydant nudeginimą netikusiai, pagal bobų rodas, daleidžiant pasidaryti puliams, tos randos ir visos piktos jo pasekmės buna didesnės, ne tada, kada atsakančiais vaistais nedaleidžiamie pasidaryti puliams.

Atsitikus sunkiausiam nusideginimui, t. y. kada nudegusi vieta pavirsta į šašą, reikia teippat siekti išmintingos pagelbos, idant po šašų puliai neatsirastų. Mažnese nusideginimuose, koki paprastu atsitinka nėra ką bijotis, nors atsirastų ir puliai; bet jeigu dideliuose nusideginimuose daleisime atsirasti po šašų puliams, tai tuomi padarysime lignoniu daug negero arba mat ir smertį didėlese kankynėse. B.

Naumieščio brostvinė.

Jau sykį buvo rašyta „Uk-e“ apie Naumieščio brostvienę, kuri kitąsyk prigulėjusi ne prabaščiui tik parapijai. Žinios tos ne vienam išrodė ne teisingomis ir dėlto ne labai kas norėjo į tas tikėt. Bet paskutiniame laike senesniejie žmonės, atsimindami tą laiką, kada brostvinė prigulėjo parapijai, užsimanė susekti visą teisybę ir ėmė žiurinėti aktus pirkimo tų namų. Iš aktų štai ką jie patyrė. Naumieščio prabaščius Olekas pirkto tuos namus 1881 m. nuo ukininko Lauckaimio kaimo Budinamansko, kuriam užmokėjo 2000 rub. (Nr. akto 249). Budinauckas-gi buvo igijęs tuos namus nuo kun. J. Marmos 1876 m. Nr. akto 107), kada da tas buvo Naumiestyje. Marmai teko tie namai nuo Petro Lorento (iš Žvirgzdaičių), kuris užrašė parduotinai namus Marmai 1870 m. už tai, kad tas apsėmė pataisyt Naumieščio bažnyčią. O pataisymo bažnyčios buvo apskaitytos ant 1700 rub. (Nr. akto 443) Šitie visi aktai pirkimo minėtų namų yra teisingi. Ar teisingas buvo pats pirkimas, to tvirtinti ne galima. Bent pirkimas namų nuo P. Livranto tai yra ne paprastas ir ne girdėtas pas mus atsitikimas. Pirmiausiai kyla klausymas, kodėl P. Livrantas ne atsėmė pinigų už namus, bet juos paaukavo ant to reikalo, kurį butų turėjus atlikti parapija 1700 rub. tai yra ne mažas pinigas ir ne mažai jis yra branginamas pas ukininkus — darbininkus. Užrašo mūs žmonės paprastai prieš mirštant „ant bažnyčios“ kartais gauna daug pinigų, bet tie pinigai ne parapijos kasai tenka tik apverčiami yra ant pakastuvinių, atliekamų su iškilmę, ir

„ant išganymo dušios“ arba kitaip sakant, ant užpirkimo maldų. Meilė artymo pas mus yra paniekinta, o labiausiai išaukštinta yra meilė maldų, įsiekojimas tuščios garbės. „Tegul sau kiti badą kenčia, tegul sau šala, tegul vargsta ir serga vargdieniai, bile tik manę [pakastu su iškilme ir bile tik daugiau už manę poteriautų man numirus“ — taip mano tie, kurie ketina užrašyti iš teklų „ant bažnyčios“. Norint rašte šventam yra aiškiai pasakyta, kad „dovana Dievo už piningus nėra gaunama“ (Darbai SS. Apaštalių, perskyrimas VIII, 20), bet žmonės į naudą maldų vis-gi daugiau tiki, ne kaip į naudą gerų darbų, per kuriuos apsieiškia meilė artymo. Dėlto sakau, ir galima abejoti, bo P. Livrantas galėjo aukuoti savo kruviną skatiką ne ant maldų už savo dušią arba už pakastuves, bet ant parapijos reikalų. Iš to galima numanyti, kad parduotasis Livranto namas prigulėjo po teisybei parapijai ir tik buvo užrašytas, nežinia dėl kokių priežasčių, ant vardo P. Livranto. Ankstybesniuose aktuose šitas spėjimas pasirodo suvis teisingu, pasirodo, kad namas, kuris dabar priguli Naumieščio prabaščiui Olekui po teisybei turėtų prigulėti Naumieščio parapijai. Tai matyti iš to, kokių būdu brostvinę nupirko P. Livrantas. 1868 m 30 d. birželio nuvažiavo į Vilkaviškį pas rejentą 4 parapijos ištikimieji („dozoras“) — S. Pečulis, W. Račevyčia (iš Lauckaimio), I. Česnavyčia (iš Šuklelių) T. Marsinkevyčia (iš Kubilių ir ten pardavė P. Livrantui parapijos namą, sakydami rejentui, kad tas namas ésas jų. Rejentas ne pareikalavo nuo jų jokių dokumentų ir įtikėjęs pardavikų žodžiams, sustatė aktus, (Nr. akto 622). Tie aktai, žinoma, ne turi nė kokios vertės, nėra sustatyti yra ne pagal įstatymus, kurie reikalauja, kad savastis būtų patvirtinta tam tikrais dokumentais, nės šiaip galima būtų pardavinėti svetimus namus, svetimus laukus, arba koki kitą svetimą gerą. Kadan-gi pirmutinis aktas yra netikęs, tai netikęs yra teip-gi aktai, kurie pasiremia ant to pirmojo. Be to seni žmonės atsimeina gerai, kad prie prabaščiaus Kulbuszaucko brostvinę prigulėjo parapijai. Tuomet butas buvo suiręs ir mažai naudingas iš jo gaudavo parapija tik 50 rublių randos, kurią idėdavo į parapijos kasą. Kada parapijos kasoj susirinko apie 300 rub. prabaščius Kulbuszauckas patarė parapijai; apversti tuos piningus ant pataisymo senos brostvinės. Kadan-gi 300 rub. ne buvo gana, dėlto sutarta buvo, kad kiekvienas ukininkas užmokėtų da po 15 kap. nuo margo ant pataisymo brostvinės. Ukininkai turėję patys vežti pleskas, plytas, medžias ir atlikti daug kitų darbų. Plytas reikėję vežti iš prūsų net nuo Stalupėnų. Ukininkai karštai ir noriai dirbo, nės tikėjosi, kad tas namas duos didesnį pelną,

ne kaip prieš tai ir kad randa surinkta iš to namo, galės nutildinti daug parapijos reikalų. Po pataisymui parapijos namas davė veik šešis syk daugiau randos t. y. apie 300 rublių ant metų. Pradžioj da buvo vedamos parapijos knygos ir buvo užrašinėjami įėjusieji į parapijos kasą pinnigai. Bet vėliaus rokundos susimaišė, kasa aptuštėjo, o parapijos namas pateko į rankas P. Livranto, Marmos, Budinaucko ir ant galo pagalios Olako. Po teisybei per vėlai pasijuto parapijonys netekę savo namo. 30 d. birželio 1898 m. bus 30 metų, kaip parapija nustojo savo namo ir tuomet jau bus vėlu gražinti užgrebtą savo turtą. Kam rupi parapijos geras, tas privalo atsišaukti ir paduoti balsą, kad užgrebtas turtas būtų sugražintas tikriems jo valdytojams. Dabar namas duoda randos apie 400 rublių ant metų ir tie piningai, budami apversti ant bažnyčios reikalų, ne mažai palengvintų ir teip jau didelius žmonių mokeščius. Namas tas galėtų but paramu bažnyčios, kurios užlaikymas ištraukia iš žmonių ne mažai piningų. Jeigu parapiją ne susitaikintu su prabaščium geru, tuomet reiktų įsiekti namo per sudą. Įsiekti galima ne tik sugražinimo namo, bet ir tos sumos, kuri susirinko per ilgus metus nuo randauninkų ir po teisybės turėtų buti parapijos kasoje. O tai yra ne mažas piningas. Jeigu rokuoti, kad tas namas duoda čysto pelno tik 200 rublių ant metų, tai per 28 metus užaugtų suma lygi 5600 rubliams be palukanų. Bet, kad ir būtų suma daug mažesnė, kad ir tos sumos parapija suvis ne reikalautų, tai vis-gi būtų ne protinga, jeigu parapija nesirupintų atsiimti savo namus. Jungas neturtės ir vargo jau ir teip yra gana didelis!

SL.

Iš Amerikos.

Iš Shenandorio. Norint Amerikoje yra daug lietuvių, bet užrubežiniuose laikraščiuose nelabai kada apie juos buna patalpinta. Amerikoje naujienų yra visados pilnai, tiktai lietuviui tingi paduoti į laikraščius. Šimet buvo blogas laikas, bet fabrikai vėl pradėda judintis, laikai pasitaisys ir žmonelės nedejuos. Kas link judėjimo lietuvių, tai rodos pradeda iš miego busti; užsidedinėja lietuviški klibai, parapijos naujos dygsta kaip grybai po lytui, girdėt pasakojant mat apie lietuvišką vyskupą, tik kandidato negali aprinkti, bet tinkamčiasiu būtų kunigas Pautienius, nės tiktai jo galva suverta dėl infulos, mat tiesiausiai nešioja. Teip kalba lietuvių. Kunigas Abromaitis pastatė puikių klioštorių ir jau iš Baltimorės 13 novicjatų priėmė.

Pas mus Amerikoje išeina 8 laikraščiai: „Vienybė“, „Saulė“, „Lietuva“, „Garsas“, „Kardas“,

„Rytas“, „Pensilvanijos darbininkas“ ir „Tėvynė“. Kunigų rankose trys „Garsas“, „Rytas“, „Tėvynė“. „Vienybė“ ligšiolai pritaravo kunigams (bent Burbai), bet jau nuomonę savo permėnė ir geriau išeis. „Saulė“ išėina du kartu per nedelį ir norint kunigai labai nenkenčia to laikraščio, bet nieko negal padaryti, o net išleistoja gudrus, tai nors pripildo taramais straipsniais, žmonės kaip ant kasžin ko puolasi. Kuniginiai laikraščiai neturi suvis pasisekimo, nės svietas žino jug kokie kunigai Amerikos tokie ir jų laikraščiai.

Shenandorio lietuviai labai pakilę savo darbštumu ir viską protinai atlieka. Turi net du kunigu: auksinį Abromaitį ir Miluką kamendorių, bet tiems nevale niekame atsilipti.

Mahanoj City lietuviai yra labai tamsūs, o tai dėl to, kad į Pautieniaus skvermus išisegę. Argi gali būti gerovė tenais, kur yra suvirš 30 lietuviškų karčiamų. Pautienius nori, kad prieš jį visi ant kelių klupščiuotų, tai ir turi tokius avinus. Ne dyvai, nės negirdi gerų pamokslų, o ir tuosius retai kada pasako.

Abelnai pasakius amerikiečiai kunigai gyven tarp savės didelioje nesuitaikoje — kiek vienas nori būti geresniu, o visi ligšiolai nės už skatiką gero ne yra padarę dėl labo lietuvių, tik tai dėl savo kišenės, plešia kaip imanydami, visokiais budais, tverdami tai parapijas tai susivienijimą, o vis tai dėl savo naudos.

Tai mat kokios pas mus naujienas girdėt. Prašau patalpinti šitą mano pranešimą į laikraštį, o dabar pasilieku su laboms dienoms dėl redystės ir velinu, kad nenuoilsiai darbštuotumet dėl lietuviųstės laba. Tė velinu iš širdis.

Jonas Bobina klierikas.

Da „Teisybė“ nepražuvo.

Godotinas Tamista! prašome patalpinti į Ukininką šitokią raštelį. Treji metai atgal mieste N. uždėta tapo draugystėlė lietuvininkų po vardu „Teisybė“, paskutiniame laike prie anos prigulejo 15 sanarių, bet 1895 metuose per didelį užpuoldinėjimą maskoliškų šnipukų ant lietuvių gyvenančių tame mieste, daugumas sanarių bijodami apkaltnimo atsitraukė nuo draugystės; kita priežastis atsitraukimo buvo tame, kad tuose metuose negalėjome gauti lietuviškų laikraščių, o jai ir gaudavom tai tik į pusę metu po išėjimui iš spaudos; vienog-gi dabaros „Teisybė“ vėl atgyjo. Štai 11 dieną rugpjūčio šių 96 metų buvo susirinkimas sanarių, iš senųjų atsilankė trys ir du jau nauji prisidėjo, ant susirinkimo nuspresta, kad kaštu sanarių bus išrašyti 4 lietuviški laikraščiai, kaip tai: Ukininkas, Varpas, Vienybė ir Apžvalga. Sutarta teipogi neapleisti draugystės.

Dabar-gi senovės „Teisybės“ sanariai, kurie esate atsitraukę, pasirupinkite vėl į aną sugrįžti, matote kad „Teisybė“ tebegyvuoja. *F. O.*

Mužiko širdis.

(Iš lenkiško guldė A. B. P.)

Salyj, pasienij, tarp vyrų stovėjo,
Ant savės tik seną sėrmėgą turėjo.

Liudnas tai daigtas tos pilkos sėrmėgos,
Rudos nuog ašarų, prakaite merktos,
Ant pečių varguolio, kuriam tik tai plėgos
Tenka nuog laimės ir — jokios linksmybės —
Liudnas tai daigtas, apmastymo vertas.

Ir pats per savę teip yr' grauduntingas,
Lyg ne rudinės, bet opas baisingos
Ant žmonių kunų krauju pasiurvėją.
Kitkart kad saulė prašvis ant tamsybės,
Audros nutilis, ir nustos šiaurus vėjas —
Šitos sėrmėgos garsingą gaus vardą.

Jų nutikimai bus per epopėję.
Ir gal but mes, mes patys, tą rudinę
Atradę kur tarp liekanų senovės,
Ašaras liesim' ir dūsim' jai šlovę,
Tų, ka nešio' ją, vargus atsiminę.

Nuo pats jau ryto, teip stovi nuliudus,
Rankas nuleidus, tarytum užsnudus,
Žiur' atsidėjus į namą, kur salėj*)
Kirpo**) rekrutus ir rengė į kelią.
Rankoje menką ryšelį turėjo,
Dėl vaiko buvo ten parengtas valgis.
Veidas iš blyškės, pageltęs — lyg dalgis
Myrio jau butų aną dalyteją.
Tik' vienos lupos, ką sučiauptos dreba,
Reiškia, kad širdį begalo jai skauda,
Kad ji-vos sutur krutinėje rauda,
Ka gal numirusį kelti išgrabo
Ir net sujudīt' tą saulę, ka miega
Pasikavojus už debesio sniego.

Kas ten praeidams: „pagarbitas“ tarė,
Ant to tik sunkiai, sunkiai sudėjavo,
Krutys lyg myrio kančioj' išsikėlė —
Ir vėl — kur durys prieš ją uždarytos,
Kreipia akis ten, kančia prigesitos.

Štai subildėjo; duris atrakino —
Tarp daugumo ji mato tik' vieną
Savo Jonutį . . . Iškart vos pažino:
Dyvinos atmainos! Galva, da čia dieną
Tokiais gražiais garbiniais padabyta,
Dar' nuskusta, lyg'ligos nuvalyta;
Ženklas rustybės ir nusiminimo
Veržias' ant veido, švelnaus nuogimimo,
Rankoms suplojo — žiur' jam į veidą.

*) Salė — saliuonas, didelis kambarys.

**) Priimant rekrutus trumpai nukerpa.

Eina artyn jis, ir akis nuleido:
Ašaros nors drūčiai širdy' užlaikytos
Didelės, karčios per veidą jo ritos.
— Motin'! — „Ne verkite: Dievas tur malonį...
Tu alkans, štai čia . . . užkask' prieš kelionę“
Padavė duoną. Atriekęs kasnelį,
Nešą prie lupų, bet valgyt' negali.
„Negaliu, tarė, vienas“ — nublanko kaip linas,
Bet paėmus duoną, su snūm dalinas.

Tuom tarpu eiti apskelb' paliepiamą.
Muzika žaidžia: keisti atminimai
Pievų ir miško ir vietos gimimo
(Jų nebregėsi tarnystoje budams!)
Liudnuos' baltuose tos muzikos girdis.
Pakilo triukšmas. Tik motina Jono
Neverkia, tyli — stov' jam prie šono,
Atkreipus akis, pilnas nuliudimo,
Ant kelio, ka eiti reiks tuo'j' rekrutams.
Bet štai lyg jai butų sylų nebetverė —
Rankomis sunų į glebį nustvėrė,
„Suneli!“ žodį ištarė tik' šitą.
Visa pabalo — ir negyva krito
Sako buk plyšo jai muziko širdį.

Daina lopšinė.

Liuju, vaikelį, saldžiai užmiegie,
Angėlą sargą snausdam's patikčia;
Nės tau dainoja motina tavo,
Tau vien pašventus gyvastį savo.
Silpnas vaikelis neramiai gludo.
Bet prisiverkęs gardžiai užsnudo.
Su mažu vargu daug reik pažinti,
Norint ant žmogaus jį išauginti.
Koki aš džiaugsmą didelį, jausiu,
Kada pas tavę galvą priglausiu,
Išminčią, širdžia pereisi kitą,
Garbę parneši į namą šitą.
Kad šalis mūsų tavim stebėsis,
Ir darbais tavo, žmones gėrėsis,
Skelbs mano garbę per ilgą laiką,
Kad išauklėjau teip gerą vaiką.

Tamoškis.

Iš Lietuvos.

Iš Naumiesčio pavieto. (Suvaalkų gub.)

Pas ukininą Jurgšaitį, Gražiškių kaimo, Griškabudžio valsčiaus važinėjo maskoliški žandarai su prokuratorium iš priežasties skundo, paduoto jo kaimyno, buk jis sakęs „tegul cieciorius man pabučiuoja į“. Skundikas pastatė 4 liudininkus vis savo giminės o Jurgšaitis užsigynė, kad to niekad nesakė. Jurgšaitį atidavė po priežiūrą policijos, pakolaik nepasibaigs tyrimas. Mums iš to matyti du dalykai: Vieną, kad maskoliai labai rupinasi apie persekiojimą gerų žmonių, o apie gaudymą vagių visiškai

kuomet nemislina. Antrą, kad mūsų žmonės turi per ilgą liežiuvį, kits kitą judosiškai maskoliams išduoda. Gerai butų, kad pradėtų tokius skundikus bausti. O jau laikas butų, labai laikas sulaikyti liežiuvius denuncijantų.

Kad Maskolijoje butų konstitucija tai tokiais niekais niekas nžsiiminėtų, nės ten kur yra konstitucija, už panašius žodžius ant karaliaus, gali paduoti tik į sudą ir baudžia sudas teip kaip už išniekinimą kiekvieno žmogaus o pas mus, žandarai padaro tokį trukšmą, kad žodžiais čia Dievas žino kas atsitiko, o tai vis dėl ko? Dėl to, kad Maskolijoje nera konstitucijos, kad žandarai turi didelę valią. D.

Kretinga. Telsių pavieto. (Kauno gub.)

Kretingoje yra klioštoriaus kun. Bernardinų, kurie atsižymi linksmu gyvenimu ir mokėjimu išvilioti piningus nuo mūsų žmonių. Teip už atgiedojimą ekzekvijų ima nuo žmogaus 30 r.; už atlaikymą vienų mišių šv. prie altoriaus šv. Antano lupa po 12 r., o kartais ir daugiau. Piningus, kurių tokiu būdu surenka po keletą šimtų tukstančių, padeda pas grapą Tiškevyčią arba jo vaikus, idant tie galėtų už sunkiai supelnytus piningus lietuvių augštaičių ir žemaičių ir latvių katalikų, už rubežiaus praleisti, duoti pelną visokiems svetimtaučiams, o mūsų artoją vis gilyn stumti į vargą ir neturtę. Negana to ačiu megimui Bernardinų išgerti ir šėip pasilinksminti daug piningų tenka žydams, o nekartą ir maskoliai pasinaudoja. Kada neperseniai maskoliai permainė bumaškas, Kretingos klioštoriaus nebgaledamas suskaičyti visose vietose išmetytus piningus, paliko neatmainęs keletą šimtų. Toksai neatmainymas eina ant naudos vyriausybei, o Lietuvos tautai ant skriaudos. Aš korespondentas nors patsai gerai žinau bažnytinę taką žemaičių vyskupystės, bet dar šnekejau su išmintingaisiais ir doresniais kuningais Lietuvos ir Žemaitijos, kurie sako, jog kitos pagalbos dėl mūsų tautos nėra, kaip kad tokius atsitikimus juo plačiau aprašinėti „Ukininke“. Tas aprašymas tuojaus sužadins grynai klerikališkus laikraščius „Apžvalga“ ir Tėvynės Sargą“ rašyti apie tą klausymą; toks rašymas duotų ir kunigams suprasti, jog tokiuose laikuose materijališkai lupimas savo brolių labai kenkia jų dvasiškam gyvenimui; nės dabar daugumas kunigų mislina tik apie tai kaip daugiau grašio išgauti nuo savo brolio artojo, o apie jų gerą apie platinimą apšvietimo labai retai kuris pamislina retai kur gali atrasti parapiją, kad žmonės nesiskustų ant kunigų lupimo. Bet kas nors gali pasakyti, kad tai ne laikraščio darbas rupyti apie pasielgimą kunigų, tai priguli žemaičių vyskupui, bet kadan-gi toks nelemtas pasielgimas daro nišpasakytą bledį žmonėms, o vyskupui tas teipo-gi

nerupi, pertai tikras privalumas laikraščio nerodyti tokius verksmingus atsitikimus.

I Šilalį neperseniai tapo atkeltas naujas klebonas kun. P., vyras pilnas speku, bet ant nelaimės ne ant gero tik jas apverčia. Atvykęs pirmučiausiai pradėjo prašyti konsistoriaus, idant jam leistų sudeginti apie keturis dešimtis senoviškų arnotų, į kurių vietą jisai už piningus surinktus nuo žmonelių žada partraukti naujus ir tai turbūt iš Maskvos, maskolių dirbtas, o fas dalykas kaštuos ne keletą dešimčių, bet keletą šimtų rublių, surinktų nuo vargdienių žmonelių. Visiems mat tinka, o kunigui P. jau netinka, nės jis mat yra magistras teologijos, tai ir pasirėdyti gražiai nori.

Vabalas.

Iš Liudvinavo. (Snvalkų gub.) Viduryje rugsėjo važiuodamas per Liudvinavą netyčia pataikiau ant valščiaus susirinkimo; tai-gi nuėjau pažiureti kaip elgiasi liudvinaviškiai laike susirinkimo. Ant susirinkimo atvažiavo pagelbininkus viršininko ir tarpu kito ko pradėjo kalbėti apie tai, kad dētu piningus ant Varšavos, ligonbučio dėl sumišelių, o antrą kad dengtu bleta tvartą prigulintį valščiaus kanceliarijai. Prasidėjo baisus klegėjimas; išmintingesniejie kalbino kitus, kad neapsiimtų ir teisybė neapsiėmė ir nepasirašė ant protokolo, nors viršininko pagelbininkas su rašteninku gana stengesi savaip padaryti, nors gaskino atiduoti po sudą tuos, kurie priešins tiems užmanyniams, bet valščionys ant to nepaisė ir nepasirašė. Nesuprantama tik kam kišose į tą dalyką raštininkas ir tai da eidamas priešais norą valščioniu, jug nė viršininkas bet valščionys jį užlaiko.

Butų gerai, kad visi valščiai taip padarytų, nės ant to ligonbučio nereikia priverstinai dėti. Mat renka nėra ant Varšavos ligonbučio dėl išejusių iš proto, o tuom tarpu iš mus kuomet nė vieno ligonio į tą ligonbutį nepriima, visados atsako, kad vietos nėra. Kur eina tie piningai da nežinia, nės rašo paprastai, kad jie eina „ant Varšavos labdariškų užvedimų“.

Jeigu Varšava nori turėti labdariškus užvedimus tegul pati ir piningus moko, o mums butų daug geriaus sudėjus mokamus dabar dėl Varšavos piningus įsitaistyti toki ligonbutį kur nors Lietuvoje tai bent žinotume, kad mus ligoniai ten ras prieglaudą.

Vienam ukininkui L. iš kaimo Netičkampio žydiški jo gešeftai nenuėjo ant gero. Gavęs parogos apie 3,000 rublių jisai užsimanė žydišku budu savo turtą padidinti. Supirkė vekselius ant ukininko S. iš kito kaimo ir norėjo jo namus paimti pro prąvą, bet nepasisekė; namų nepaėmė, o dabar žydai jį patį už skolas ima, nės tuos vekselius jis teipogi ant vekselių

paėmė, o dabar neturi iš ko atiduoti. Bjaurų paveikslą duoda kaimynams toksai žmogus, o da buvęs porą metų gimnazijoje. Nuo tokių galima butų tikėtis geresnio paveikslė.

Mislincius.

Iš Vilniaus. Pirmą dieną spalio mėnesio (pagal senąjį, kalendorių) visose Vilniuje cerkvėse buvo atlaikytos maskoliškos mišios ant atminties sukaktuvių šimto metų nuo užgimimo buvusio Vilniaus general-gubernatoriaus bjaurios atminties Muravjovo — koriko. Tą dieną palociaus cerkvėje susirinko; dabartinis Vilniaus general-gubernatorius Orževskis, davadžiojantis kareivių Vilniaus apskričio, jenerolai ir šėip turtingi maskoliai. Tam pačiam Muravjovui maskoliai žada statyti Vilniuje paminklą, jau ir piningų pusėtinai surinko. Nežinantis gali pamislinti, kad tas Muravjovas kas žin ką gero padarė budanus general-gubernatorium; jug visame sviete tik už ypačiai gerus darbus kelia šimtmetinis, atminimus, tik ypačiai gerai užsitarnavusiems, stato paminklus. Teip yra visame sviete, o [kitai]p Maskolijoje. Muravjovas atsižymėjo savo bjauriais darbais, nės pakorė po lenkmečiui daugybę nekaltų žmonių: užtai jam ir paminklą stato užtai ir sukaktuves kelia. Nesistebėtume, kad Orževskiui teip patinka darbai ano koriko, Orževskis, kad įmanytų teip-pat kartu nekaltus žmones, bet šiandien jau teip negali daryti; ką galėjo padarė, pakelė skerdynes Kražiuose. Orževskis tai jaunesnis brolis ano Muravjovo — koriko. Bet kodėl prisideda prie to, kiti maskoliai? Negana to, kad deda piningus ant paminklo, bet štai da tūla gudė Batiuškova iš priežasties tų sukaktuvių šimto metų nuo užgimimo Muravjovo įnešė į banką 1000 rublių, idant jie būtų išduoti tam, kuris geriausiai aprašys darbus Muravjevo, būnant anam Vilniaus general — gubernatorium. Kiti gedytusi prisipažinti, kad ansai šlykštusis korikas ju vientautis, o maskoliai kaip galėdami garbina jo atmintį. Mes nepavydime jiems tos garbės.

N.

Iš Šiaulių. Idant atmaskolinti lietuvius maskoliai bandė Lietuvoje dalinti žemes burliokams, tikėdamiesi, kad nuo anų lietuviai išmoks maskoliškai, bet ta vyltis neišsipylė, vietoje lietuvius apmaskolinti, dalis tų burliokų išmokusi lietuviškai vartoja ją kaip paprastą kalbą o dalis išbėgo atgal į Maskoliją. Paskutiniu laiku netikėtai atsirado Lietuvoje maskolių draugai, ir spekite kas tie draugai? Žydai! Kiekviename mūsų miestelyje geriaus pasiredžiusie žydukai rupinasi kur galint kalbėti maskoliškai. Jeigu maskoliai renka kur piningus ant cerkvės arba ikonos žydai pirmučiausia skubinasi savo piningus nešti. O pabandyk

paprašyti nuo jų ant kokių nors vietinių reikalų nemaskolišku, tai žydo nebus girdėti da kliši padarys. Mat, neveizint ant to, kad minta lietuviška duona, kad gyvena tarp lietuvių, jiems rupi įtikti maskoliams, nės anie dabar viršu laiko. Štai andai Šiauliuose buvo maskoliškas archijerėjus; žydai išėjo jį susitikti ir pagal maskolišką paprotį padavė jam duoną ir druską. Archijerėjus padėkavojo ir pasakė net kalbą. O kada katalikų vyskupas važiuoja tai žydai teip nedaro. Taigi mums lietuviams reikia atkreipti atydą ant tų žydmaskolių. Tegul šiandien da nevysi žydai moka maskoliškai, bet toliaus vis daugiaus rupinsis pagal maskolių dudą šokti, tada kiekvienas mūsų miestelis bus tai žydmaskoliškai lizdas. Pertai tie lietuviai, kurie užsiima prekyste ir tuomi mažina pas mus žydų galybę, atlika labai naudingą darbą, nės naikina Lietuvoje maskolių draugus, prilaikytime gi lietuviai savuosius norinčius prekyste užsimti.

D.

Iš Naumiesčio pav. Suvalkų gub. Pabaigoj šios vasaros pas mus paplito labai daug vagių Sintautuos išnešė per langą valsčiaus kasą su pinigais ir iksiol da ne susekė vagį. Pustelninkų Mašioto pavogė 2 arklių. Liesnistvos dvaro darbininkai sulaike čigonus su vogtais arkliais. Sako, kad arklius pasivogę čigonai Panemunėj. Daug kaltės žmonės meta ant t. v. „manifestinių“ vagių, kuriuos ne per senai paleido iš Kalvarijos dėlei karunacijos. Paleidimas vagių iš Kalvarijos yra tai caro malonė, bet ta malonė veikiau panieši į prispaudimą ir apsunkinimą. Butų geriaus buvę, kad caras butų parodęs žmonėms kitokią malonę ir butų paleidęs apkaltintuosius už skaitymą ir platinimą lietuviškų raštų, nės tie žmonės niekam nieko pikto ne daro.

— Ant Pilviškių stacijos pabaigoj šios vasaros buvo sugautas su lietuviškomis knygomis vienas vaikinys iš Naumiesčio pav. Kitų knygų buvo po kelis ekzemplorius. Bet knygos buvo nekaltos įtalpos. Vaikiną su laikė parubežės sargai, nusivežė jį į Kauną. Kaune vėl kraustė; iš Kauno nusivežė į Kybartus ir perkraustė ten trečią syk vaikiną paleido. Tik ant tamožnės reikėjo užmokėti 5 rublius. Sako, kad parubežės sargai atradė pas jį aprič knygų ir revolverį. Už ką reikėjo užmokėti 5 rub., ar už knygas ar už revolverį, nežinia. Iksiol ne buvo nė kokie tyrinėjimo dėlei šito atsikimo. Gal jau ir atsigriso maskoliams daryt „sleđstvas“ dėlei lietuviškų raštų, kurio ne duoda jiems ne kokio pelno.

Iš Suvalkų gub. Parubežėje paskutiniuose metuose įvyko tulos atmainos tarpe parubežės sargų. Skaitlius jų veik 2syk didesnis ne kaip

Atsakas redaktorius Jurgis Lapinas, Tilžėje.

prieš 10 metų. Nuo porų metų sargai pradėjo laikyti šunis ir vadžiotis juos su savim ant „patrulės“ norėdami tokiu budu greičiau užtėmyti einančius kuntrabanščikus“. Raiteliams liepta numest pentinus, kad „kuntrabanščikai“ ne išgirstu juos čerskant. Arkliams bausti įtaisyti tam tikri kančiai, su kuriais teipgi pliekia sugautus „kuntrabanščikus“. Nuo Naumiesčio iki Jurbarkui yra nutiestas dratas pasikalbėjimui (telejona-solkalbis). Įpatingai užžiūrėjo rubežių prieš karunaciją. Sargai tuomet mainėsi veik kas 2 adynas ir nuolat jodinėjo kontrolė ant šen ir ant ten. Dabar sargams truputį geriau, bet teipgi mato jie vargo ne mažai. Nuo nekuro laiko įsakyta yra gaudyt teipgi popieras („bumagu“). Atsirado naujas ir ne girdėtas iksiol darbas — gaudymas popierų. Dėlei sunkumo tarnystos kiti sargai bėga į Prusus. Prieš porą mėnesiu iš Kubilių kardono išbėgo 2 maskoliai į Prusus. Sl.

G r o m a t n y č i a.

p. Vabalui. Dvi Tamistos korespondencijas talpiname. Prašome daugiaus rašyti. Tamista teip smarčiai užpuoli ant kunigų, kad nekurias vietas turėjome truputį suminkštinti.

Klierikui Bobinai. Tamistos akyvas žinias talpiname „Ukininke“. Prašome ir toliaus šelpiti mus savo raštais.

✓ A p g a r s i n i m a i.

Akyva knyga „Bavis lietuvių tautos maskolių viešpatystėje“, parašyta grovo Lelyvos autoriaus knygos

„Polsko-ruskoje otnošenijsa“,

maskoliškoj kalboje didume didelio ašmainio puslapių 128, prekė 2 rubl., o su priesiuntimu į parubežį 2 rubl. 15 kap.

Gaunamos Tilžėje, Goldschmiedestrasse 8.

Piningus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Herrn Dr. Bruažis, Tilsit (Ostpreussen).

T u r i n y s.

Parapijos reikaluose. Sl. — Bulgarių atgijimas. — Ką daryti nusideginus. B. — Naumiesčio brostvinė. Sl. — Iš Amerikos. Jonas Bobina. — Da „Teisybė“ neprazuvo. F. O. — Mužiko širdis. — Daina lapšinė. Tamoškis. — Iš Lietuvos: Iš Naumiesčio. D. Kretinga. Vabalas. Iš Liudvinavo. Mistinčius. Iš Vilniaus. N. Iš Šiaulių. D. Iš Naumiesčio; Iš Suvalkų gub. Sl.

— Spausdinta pas J. Schoenkę, Tilžėje.